

[Alfred Hansen]

Vi finder faktisk, det ville være vældig nyttigt, om man havde større offentlig indsigt i aktieselskabers og anpartsselskabers ejerforhold, ligesom vi også meget gerne vil have indsigt i, hvordan vores aktieselskabslov virker, og hvis man kunne skabe grobund og muligheder for, at folketingsmedlemmer nøjere kunne vurdere, hvordan aktieselskabsloven virker på godt og ondt, tror jeg, meget var nået. Vi ser også gerne, at medarbejderne får indflydelse på deres egen arbejdssituation; det er helt oplagt. Endelig er der jo da det glædelige ved det, at de fleste fornuftige virksomheder ønsker på frivillig basis – og vi finder, det er værdifuldt, at det sker på frivillig basis – at have deres medarbejdere i bestyrelsen, ønsker at have et tæt samarbejde med medarbejderne. Jeg tror ikke på, at det altid er lykken, at man tvinger den slags ned over en virksomhed, ned over det enkelte menneske, men det er nok en opfattelse, som ikke bliver delt af industriministeren.

Endelig er der at sige om de offentlige repræsentanter – her er jeg helt enig i den kritik, som blev fremført dels af fremskridtspartiet, dels af VS – som placeres i bestyrelsen i aktieselskaber og i banker og sparekasser, at det nærmest er en retrætepost for politikere, som skal have et eller andet ben at gnave. Der er jo ikke nogen som helst form for tilbagemeldingspligt til det offentlige, til lovgiverne, om, hvordan disse aktieselskaber fungerer. Det er absolut en hage, et minus, det er det sure ved et sådant forslag, som fortsat bygger på den fejlagtige opfattelse, at disse offentlige repræsentanter varetager offentlighedens interesser i dette spil.

Industriministeren (Erling Jensen):

Jeg skal stiltfærdigt beklage den begejstring, der har været for at diskutere offentlige repræsentanter, som ikke er omfattet af dette lovforslag, fremfor at diskutere det, der står i lovforslaget. Men i øvrigt skal jeg da hjerteligt takke hr. Alfred Hansen, fordi han kom herop igen, for jeg mener, at det lykkes ham i sit sidste indlæg at give udtryk for en betydelig mere positiv holdning, end hans lidt kortere afvisning tidligere gav antydning af.

Så skal jeg bekræfte over for hr. Askjær Jørgensen, at hvis der i et lovforslag står, at reglen om medarbejderrepræsentation omfat-

ter virksomheder, upersonlige selskaber, med 50 ansatte og derover, så gælder forslaget ikke en virksomhed med 49 ansatte og derunder.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling
vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Enggaard):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til erhvervsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om større lokal selvbestemmelsesret over det offentlige serviceniveau.

[Af Svend Erik Hovmand (V) m. fl.]

(Beslutningsforslag nr. B 85. Fremsat 13/3 80).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Finansministeren (Svend Jakobsen):

Hovedindholdet af venstres beslutningsforslag er en henvisning til en lang række af de forslag, der er fremlagt i de såkaldte sparekataloger fra de kommunale organisationer, idet det herudover fremhæves, at blot vi ophæver tilstrækkelig mange statslige retningslinjer, standarder og normer og derved styrker den kommunale selvbestemmelsesret, skal kommunerne nok klare de fornødne besparelser. Samtidig skønner venstre, at besparelseeffekten heraf vil være så stor, at det vil være muligt for kommunerne allerede i 1981 at nå ned på nulvækst for de samlede udgifter, målt i faste priser og lønninger.

Hertil må jeg desværre sige, at det efter regeringens opfattelse ikke er en realistisk politik. Vi kan godt være enige om retningen, men venstre undervurderer vanskelighederne ved en sådan opbremsning og overvur-

[Finansministeren]

derer virkningerne af de foreslåede besparelsesforanstaltninger, selv om vi – det vil jeg gerne understrege – kan være enige om en del af disse.

Jeg skal gerne uddybe det lidt. I stedet for nulvækst for de kommunale udgifter allerede i 1981, som venstre foreslår, sigter regeringen, som det er bekendt, mod en mere jævn aftrapning. Når det er nødvendigt med en sådan aftrapning, hænger det sammen med, at vi finder det afgørende vigtigt i en sådan proces, at der sker en egentlig omlægning af den hidtidige ydelsespolitik. Vi anser det for vigtigere, at vi lægger grunden til en mere permanent udgiftsbegrænsning, end at vi når et bestemt mål en bestemt dag, og jeg vil godt illustrere de problemer, vi kan komme ind i, hvis man bremser hårdere op, end det er praktisk muligt at foretage en omlægning i ydelsespolitikken. Vi har set det ved overgangen fra 1979 til 1980, hvor det viser sig, at den helt dominerende del af opbremsningen finder sted på anlægsudgifterne, mens der i høj grad er behov for, at vi tilrettelægger tingene sådan, at vi opnår væsentlige dele af udgiftsbegrænsningen på driftssiden, idet det for mange anlægsudgifters vedkommende jo vil være en foreløbig udsættelse.

Jeg skal ikke gå i enkeltheder omkring de konkrete spareforslag, men skal holde mig til generelle kommentarer, og her går det jo som en rød tråd gennem venstres forslag, at blot man lempet den gældende lovgivning, cirkulærer og andre administrative bestemmelser, således at amter og kommuner selv fastsætter lokale standarder og normer, vil man uden større besvær kunne opnå de nødvendige besparelser. Det lyder jo besnærende, hvis vi på én gang kan styrke den kommunale selvbestemmelsesret og opnå de fornødne besparelser, men desværre forholder det sig ikke så enkelt. Sagen er jo, at vi gennem 1970'erne har gennemført en ganske betydelig decentralisering og opblødning af statsligt fastsatte retningslinjer, standarder og normer, og på de områder, hvor sådanne fortsat findes, er der altovervejende tale om retningslinjer, der vel at mærke er vejledende og derfor ikke er til hinder for, at kommunerne kunne placere sig på et niveau, der lå under de retningslinjer, der er udsendt.

Det, venstre tilsyneladende har overset, er, at kommunerne i stort omfang har valgt at lægge sig ofte endda betydeligt over de vejle-

dende standarder og normer. Jeg skal bare nævne et enkelt, men et tungtvejende eksempel fra de kommunale budgetter, hvor man har lagt sig på et højere niveau. Der er fra undervisningsministeriet udsendt en vejledende norm for lærerskematimeforbruget pr. elev. Mere end 90 pct. af landets kommuner har lagt sig på et højere niveau, sådan at vi i 1978-79, som vi har tal for, lå 9 pct. over den vejledende norm på landsbasis.

Disse bemærkninger betyder ikke, at det ikke kan vise sig at være hensigtsmæssigt og ønskeligt at ophæve eller opbløde de tilbageværende statsligt fastsatte standarder og normer, og regeringen har da også med baggrund i de kommunale sparekataloger igangsat et arbejde herom.

Men jeg vil godt understrege den centrale placering, kommunalbestyrelserne har allerede i dag med den selvbestemmelsesret, som de har fået igennem den opblødning, der er sket op gennem 1970'erne. Denne selvbestemmelsesret er meget betydelig, men der knytter sig dertil en tilsvarende forpligtelse til at bidrage i den situation, vi er i, hvor vi må begrænse det samlede ressourceforbrug. Det har vi haft positive drøftelser med kommunerne om.

Jeg vil godt i den forbindelse sige, og det tror jeg er en af de ting, vi bør interessere os meget for både her og i kommunerne, at vi kan lægge op til at finde nye og billigere og mere effektfulde veje i den offentlige ydelsespolitik, finde billigere løsninger i de enkelte kommuner. Vi har set eksempler på det med døgnplejeordninger, vi har set eksempler på det med uddannelsesprojekter for unge arbejdsløse. Jeg tror, at det i høj grad er på det felt, vi og ikke mindst kommunerne har mulighed for med de ressourcer, vi har til rådighed, fortsat at yde en god offentlig service. Jeg tror i høj grad, der er grund til at appellere til, at kommunerne bruger den selvbestemmelsesret, de har, til at bidrage til at finde sådanne nye og billigere løsninger. Og skulle det i den sammenhæng vise sig, at der eksisterer standarder og normer, der står i vejen, så er regeringen helt indstillet på at gå ind i drøftelser med kommunerne herom.

Hans Hækkerup (S):

Socialdemokratiet har bl. a. sammen med venstre været med til at gennemføre den de-

[Hans Hækkerup]

centralisering af beslutninger, som fandt sted i 1970'erne ved, at en lang række opgaver blev overført fra stat til kommuner og amtskommuner. Vi har også været med til at afskaffe standarder og normer, som fungerede uhensigtsmæssigt, f. eks. på plejehjem og daginstitutioner. Der gives mange eksempler på, at en detaljstyring fra centralt hold er blevet afløst af en styring med mere generelle midler. Man kan f. eks. nævne udbygningsplanerne inden for det sociale område og hele omlægningen fra procentrefusioner til bloktilskud.

Socialdemokratiet har altså været med til at styrke det kommunale selvstyre, og det fortryder vi ikke. Men det skal nok også siges, at denne decentralisering ikke har medført en lav stigningstakt i de kommunale udgifter. Vi mener også, at der fortsat skal være visse begrænsninger i dette selvstyre. I en række tilfælde ville det virke stødende på en borger, hvis der var stor forskel på, hvilke ydelser man kunne få i to nabokommuner. I nogle tilfælde må der fastsættes en nedre grænse for den service, kommunerne skal kunne yde på et område. I andre tilfælde er det måske mere rimeligt at sætte en øvre grænse for den standard, der kan tilbydes. Men vores udgangspunkt har hele tiden været, at opgaverne skal løses så tæt på borgeren som muligt.

I den sidste tid har vi i socialdemokratiet arbejdet på at finde frem til besparelser på de statslige og de kommunale budgetter, og vi har selvfølgelig også gennemgået de sparekataloger, som er udsendt af Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen. I nogle tilfælde synes der at være god overensstemmelse med de tanker, venstre har gjort sig. I andre tilfælde får vi måske nok lidt sværere ved at blive enige. Men der synes – sjovt nok – ikke at være den store uenighed mellem os og venstre om størrelsen af de kommunale besparelser.

I regeringens økonomiske udspil indgår dels besparelser, der forudsætter ændringer i centralt fastsatte regler, dels besparelser, som kommunerne selv kan gennemføre uden ændringer i lovgivningen. Vi befinder os nu i en forhandlingssituation, og intet vil ligge os fjernere end på forhånd at afvise seriøse spareforslag.

Flemming Jensen (KF):

473 Ft

Det forslag, som fremsættes her, ser det konservative folkeparti på med sympati. Det er ikke underligt, for adskillige af de tanker, forslagsstillerne lægger frem, er tanker, som vi også i den konservative gruppe har gjort os til talsmænd for, ikke mindst hovedideen, nemlig at kommunerne skal have den størst mulige frihed til selv at finde ud af, hvor besparelserne kan sættes ind efter lokale forhold.

Vi er stadig lidt overraskede, trods finansministerens bemærkninger for et øjeblik siden, over, at regeringen finder, at en realvækst på 2 pct. i kommunerne er rimelig, så meget mere som den beskæring, der fandt sted, sidste gang man skulle skære – det var finansministeren jo også inde på – i meget vidt omfang fandt sted på anlægsarbejderne. Man havde ikke indtryk af de voldsomme driftsbesparelser, og det var ikke udelukkende – dér tror jeg ministeren har ret – på grund af bindinger i love og cirkulærer. Selv om vi nærmer os november 1981, så tror jeg, at mange kommuner er villige til virkelig at sætte ind i den daglige drift, men så skal de også have det størst mulige spillerum.

Det er ikke alle udgifter, har jeg været inde på, der skyldes staten, og i den forbindelse vil jeg gerne nævne det cirkulære, som indenrigsministeren udsendte i slutningen af februar, hvori man henstiller, at eventuelle tillægsbevillinger søges kompenseret gennem tilsvarende besparelser. Jeg ved ikke, om man i regeringen, i ministeriet, allerede nu har en idé om, i hvilket omfang denne henstilling er blevet fulgt. Så vidt jeg kan læse mig til det i referater fra kommunalbestyrelsesmøder, så flyder strømmen af tillægsbevillinger stadig jævnt.

I motiveringen for forslaget nævner venstre to væsentlige ting, som vi er enige i. De kan ganske vist nu og da stride imod hinanden. Den ene er større lokal selvbestemmelsesret, og den anden er kommunernes mulighed for at få en udgiftsramme på et lavere niveau. Når jeg siger, at de kan stride imod hinanden, skyldes det, at ikke alle kommuner – dér må jeg altså også erklære mig enig med ministeren; bare det ikke bliver en vane! – er lige indstillede på at forstå, at intet er gratis. Men naturligvis er det rigtigt, som Amtsrådsforeningen i sit sparekatalog anfører, at de fleste af de forslag, der ligger – det er også det, forslagsstillerne er inde på – kun kan

[Flemming Jensen]

realiseres, hvis der gennemføres større eller mindre ændringer i love, cirkulærer og ministerielle vejledninger. Her er vi efter konservativ opfattelse meget sent ude, specielt i forhold til, hvad der i kommunaludvalget i hvert fald var stillet os i udsigt.

Selvfølger kan vi ikke her tage endegyldig stilling til alle de forslag, som nævnes, men gennemgående er der nok ét træk, man bliver nødt til at beskæftige sig med. Folketinget har gennemført love, der har haft forhåbentlig og formentlig utilsigtet kostbare virkninger, f. eks. 11 timers reglen, hvis hensigt var, at man frisk og udhvilet skulle kunne møde til næste dags arbejde, og man kan jo nok sige, at den hensigt nås i hvert fald ikke i alle tilfælde. Eller de store planlægningsintentioner, der ude i kommunerne giver masser af papir, koster masser af penge og næppe opfylder deres hensigt på en rimelig måde. Det er ikke mange promise af befolkningen, der drages ind i den kommunale planlægning på den måde. Det er måske heller ikke så mange, der egentlig ønsker det. Hvor ofte skal man egentlig justere f. eks. skoleplaner og sociale udbygningsplaner, for at de skal være reelle, for at de skal være realistiske, altså have en økonomisk baggrund? Det skal ske meget ofte, hvis dette ikke skal være skrivebordsteori.

I kommunernes sparekatalog skriver man side 479:

»Det må erindres, at det er mindst lige så nødvendigt at overveje konsekvenserne af administrative forskrifter som af love.«

Det er rigtigt: konsekvenserne af begge dele. Det ligger jo netop i mange af de forslag, som her er lagt på bordet, som vi skal tage stilling til, og hvor vi fra konservativ side vil gå aktivt ind i arbejdet med en nøje gennemgang, så det måske kan blive en smule lettere for skatteyderne og måske fjerne lidt mere indflydelse fra centraladministrationen og føre den over til de lokale enheder.

Thorndahl (FP):

Dette beslutningsforslag omfatter formentlig alle de forslag fra kommunernes og amternes sparekataloger, som partiet venstre kan støtte. Formålet skulle være at give vore amter og kommuner større dispositionsfrihed og dermed efter venstres opfattelse, eller måske endda beregninger, kunne bevirke en

samlet kommunal besparelse på 3,2 mia kr. i 1981, stigende til ca. 6 mia kr. i 1983.

Fremskridtspartiet kan principielt erklære sig enig i sigtet, selv om jeg synes, at forslaget måske nok kan siges at være en lidt billig udnyttelse af det samlede oplæg fra kommunerne og amterne, som vel de allerfleste partier for tiden arbejder med, og som vi jo også arbejder med i kommunaludvalget. Svagheden ved beslutningsforslaget er vel nok, at det indeholder en lang række meget forskellige forslag, så forskellige, at venstre simpelt hen ikke i detaljer kan have vurderet konsekvenserne af samtlige forslag. Det er givet, at hvert eneste parti vil kunne udpege dele af beslutningsforslaget, som man vil være modstander af. På denne baggrund kan man vel med sikkerhed konkludere, at beslutningsforslaget ikke vil kunne vedtages, i hvert fald ikke i den form, det foreligger i. Jeg tror, at man med rimelighed kan sige, at venstre med dette forslag har været lidt for hurtigt og også lidt for smart i partiernes hårde indbyrdes kamp om at tiltrække sig pressens opmærksomhed.

Med hensyn til forslaget's nærmere indhold kan jeg sige, at fremskridtspartiet f.eks. ikke vil kunne tilslutte sig en afgift på lægebesøg. Der er, det erkender vi blankt, utrolig mange overdrivelser i vort velfærdssamfund og dets slingrende kurs mod afgrunden, som først og fremmest socialdemokratiet, venstre og konservative, og radikale ikke at forglemme, ene og alene har ansvaret for. Men sundhedsområdet og specielt adgangen til at få lægelig bistand må vi konstatere er nødvendig, og at pålægge det en afgift må vi anse for at være urimeligt og asocialt.

Som jeg bemærkede indledningsvis, påstår venstre, at der vil kunne spares 3,2 mia kr. ved dette forslag allerede i 1981. Det tror jeg ikke et øjeblik på. Denne betragtning må hvile på en meget naiv opfattelse af det såkaldte kommunale selvstyre. Som finansministeren også nævnte, har kommunerne i de allerfleste tilfælde lagt sig på forbrugsniveauer, der overskrider de rammer, der er lagt fra statens side. Kommunerne bruger – det gælder specielt de kommuner, hvor borgerne er velstillede – i almindelighed alle de penge, de føler de med rimelighed kan presse ud af borgerne. Blot for at nævne et enkelt eksempel på det, så var det jo sådan, at man også forsøgte at lægge op til besparelser in-

[Thorndahl]

den for det kommunale område i septemberforliget 1975, der førte til, at man udsendte en række besparelæsesvejledninger, bl.a. inden for miljø- og vejområdet. Dér lagde man op til, at man kunne spare ca. 300 mill. kr., ikke ved nogen som helst form for lovgivningsændring eller cirkulæreændring, men bare ved en fornuftig og mere kvalificeret udnyttelse af den viden, man havde i forvejen, inden for de lovgivningsmæssige rammer. Disse 300 mill. kr. i årlige besparelser bare inden for dette lille område – det er altså 10 pct. af det, venstre vil spare ved hele dette samlede oplæg – er, så vidt jeg kan bedømme det, overhovedet ikke blevet udnyttet eller i hvert fald slet ikke blevet udnyttet i det omfang. Kommunerne har ikke rettet sig efter det. De havde mulighed for at gøre det, hvis de ville spare, men de gør det ikke. Det er sådan, at kommunerne efter mit skøn bruger eller rettere misbruger en række love – det gælder bl.a. miljøbeskyttelsesloven og bistandsloven – til at presse forbruget op på et niveau, der ligger langt ude over det, der har været hensigten med lovgivningen.

Derfor tror jeg ikke på, at man, helt uafhængigt af, om man vedtager dette beslutningsforslag, som det foreligger, nærmer sig blot antydningvis de 3,2 mia kr., som venstre påstår man vil kunne spare. Betragtningen er uden forbindelse med virkeligheden. Derimod kunne det knyttes sammen med det beslutningsforslag, vi har fremsat, som går ud på at lægge en øvre grænse for hver enkelt kommunes beskatningsret ud fra en objektiv vurdering af, hvad den enkelte kommunes behov er. Det vil begrænse det de steder, hvor kommunerne efter en eller anden objektiv vurdering faktisk overforbruger. Det drejer sig måske om 70–80 kommuner, man kan selvfølgelig diskutere grundlaget lidt, men det vil være i den størrelsesorden, og dér vil man kunne spare disse 3–4 mia kr. I de kommuner, hvor borgerne er meget velstillede, og hvor man rent faktisk vil kunne konstatere, at de præsterer et meget betydeligt overforbrug, vil det være hensigtsmæssigt. Man kunne godt knytte et forslag som venstres til det for at give kommunerne lidt større manøvrerfrihed. Men at tro på, at man blot ved at slække på normeringerne, slække på lovbestemmelser, vil hjælpe på det, i hvert fald i de kommuner, der rent faktisk overforbruger i dag, er naivt, det hjælper ikke noget

som helst. De vil gøre det også efter dette beslutningsforslag, hvis det skulle blive vedtaget.

Birthe Nielsen (SF):

Det skal ikke være nogen hemmelighed for nogen, at SF meget klart og skarpt tager afstand fra det meget asociale forslag, der er blevet fremsat af venstre, netop fordi man vil kaste sig over de offentlige udgifter, hvad der skaber stor arbejdsløshed og samtidig gør det meget værre for den del af befolkningen, som SF meget gerne vil være med til at varetage interesserne for, nemlig de mennesker i vort samfund, der har det dårligst.

Man ser, når man kigger ned over disse forslag, som er taget fra kommunernes og amternes sparekataloger, at det sandelig ikke mangler på fantasi med hensyn til at skære ned. Det, der særlig står for skud, er de kulturelle og de uddannelsesmæssige og sociale områder. De borgerlige partier er ved at falde over hinanden for at komme først med spareforslag, der netop rammer almindelige menneskers forbrug. Venstre har med dette forslag, bortset fra nogle enkelte ting, som drejer sig om administrativ forenkling, virkelig forsøgt at kaste sig over den almindelige, brede befolkning, netop den befolkning, som er afhængig af de ydelser, den kan få, eller den service, den kan få i kommuner og amter. Nu skal der betales for lægebesøg, bistandshjælpen skal nedsættes til eksistensminimum, og de risikogrupper, som har brug for den sociale lovgivning, skal have det dårligere. Inden for skoleområdet skal der lægges klasser sammen, der skal foretages indgreb i bibliotekssektoren osv. Det er med en fantastisk iver, man fra venstres side prøver at gå højre om selv fremskridtspartiet, hvis ordfører her fra talerstolen netop sagde, at det er et asocialt forslag, der er fremsat af venstre.

Det, jeg nok kunne tænke mig, og det lyttede jeg meget interesseret til, var, hvad finansministeren sagde. Finansministeren sagde nemlig, at der var en del, som han var enig med venstre i. Derfor vil jeg godt spørge, om finansministeren vil være så venlig at oplyse os om, hvor langt enigheden mellem venstre og socialdemokratiet går. Venstres forslag går ud på en decentralisering i kommuner og amter. Men jeg kan ikke se, der er

[Birthe Nielsen]

meget decentralt i, at man lægger nogle rammer, som gør, at kommunerne rent økonomisk faktisk ikke har mulighed for at gøre noget som helst, for det er jo det, der ligger i venstres forslag.

Jeg håber meget på, at debatten her vil vise, at der er et afværgeflertal, som socialdemokraterne er parate til at bruge, for det ser ud til, at det bliver nødvendigt af hensyn til den danske arbejderklasse. Der er virkelig brug for at afværge de massive angreb, der i dag bliver rettet fra hele den borgerlige side af salen med denne nedskæringspolitik. Venstre kalder det kommunalt selvstyre – jeg kalder det kaos og kaotiske tilstande for befolkningen. Vi skal ikke glemme, at vi stadig væk er det fjerderigeste land i verden, og det er skandaløst, at man kommer med et sådant forslag. Men jeg vil godt være med til i udvalget at pege på nogle ting i det, venstre her er kommet frem med, for der er nogle ting i dette forslag, som er fuldstændig ved siden af, og som overhovedet ikke er i takt med virkeligheden med hensyn til netop det sociale område, som venstre peger på, og det strider egentlig imod det, der er lagt op til her.

Det sidste, jeg vil sige om forslaget, er, at det, som venstre ønsker, selv om de kalder det decentralisering, i virkeligheden, som jeg sagde indledningsvis, er at lave kaotiske tilstande. Venstre siger, at det er ud fra deres liberalistiske livssyn. Det udfolder sig her i al sin gru, for det er de svageste i samfundet, der virkelig får lov til at betale omkostningerne, hvis venstre får lov til at bestemme farten, og det vil vi fra SFs side i hvert fald modsætte os.

(Kort bemærkning).

Thorndahl (FP):

Jeg vil godt lige korrigere en misforståelse. Fru Birthe Nielsen sagde, at jeg skulle have sagt om forslaget, at det er asocialt. Det har jeg ikke sagt. Jeg har sagt, at vi er enige i sigtet, og at vi er enige i store dele af de elementer, det består af. Det, jeg omtalte, var en enkelt del af det, nemlig afgiften på lægebesøg, og den finder vi i fremskridtspartiet er asocial og urimelig. Det var det, jeg sagde.

Bilgrav-Nielsen (RV):

Jeg bemærkede, at ministeren gjorde opmærksom på, at den frihed, som kommuner-

ne allerede i dag har til selv at bestemme inden for visse rammer, ofte giver sig udslag i, at de udnytter rammerne maksimalt. Jeg kan i hvert fald på det punkt, hvor ministeren fremførte synspunktet, bekræfte, at sådan forholder det sig. Som medlem af en skolekommission har jeg selv i adskillige situationer kunnet glæde mig over, at kommunalbestyrelserne, når situationen er til det, er parate til at ofre mere, end der egentlig er foreskrevet i loven. Så for så vidt kan man sige, at der allerede i dag er betydelige muligheder i den kommunale lovgivning, som ikke udnyttes.

Men når det er sagt, så vil jeg gerne give forslagsstillerne medhold i, at det nok er ønskeligt, at vi kommer videre. Jeg tror, at det kommunale selvstyre styrkes ved, at selvstyret får mere indhold. Jeg vil personlig sige, at min erfaring fra det kommunalpolitiske arbejde siger mig, at også dette arbejde trænger til at blive mere meningsbestemt. Jeg så gerne, at man fik nogle flere egentlige politiske debatter i vore kommunale råd. Det får man i og med, at man får større selvbestemmelsesret. Når man får denne større selvbestemmelsesret, kan det betyde, at man også får større forskelle i serviceniveau fra kommune til kommune, men det synes jeg man må acceptere. Man må altså gøre op med sig selv, om man vil acceptere større selvbestemmelse. Er svaret ja, så må man også acceptere, at det kan føre til et forskelligt serviceniveau på enkeltområder fra kommune til kommune. Sådant må det være. Det er kun vælgerne, der skal afgøre, om kommunen har administreret rigtigt, når valgdagen oprinder. I princippet er jeg meget enig i, at der hele tiden må være overvejelser i gang om, hvorvidt det kommunale selvstyre er tilstrækkeligt, som det er.

Venstre har ikke bare villet angive denne linje med større selvstyre, men har også villet angive, hvad selvstyret skal bruges til. Og det er nok så problematisk, alene af den grund, at man henviser til to i øvrigt udmærkede kataloger for, hvor der kan spares. Netop kataloger, ikke forslag. Jeg vil gerne citere fra Amtsrådsforeningens katalog, side 3, hvor man siger:

»De fleste forslag er det ikke Amtsrådsforeningen umiddelbart muligt at konsekvensvurdere økonomisk. Amtsrådsforeningen forventer derfor at få de af regeringen beslutte-

[Bilgrav-Nielsen]

de tiltag forelagt til udtalelse, før de eventuelt iværksættes.»

Jeg vil gerne spørge venstre: har venstre ført disse forhandlinger med Amtsrådsforeningen? I så fald kunne det tyde på, at venstre er lidt for langt fremme i sin iver efter at markere, at der nu skal ske nedskæringer på disse punkter, egentlig længere fremme, end Amtsrådsforeningen, og det gælder formentlig også Kommunernes Landsforening, har ønsket det.

Jeg siger ikke dette for at være kritisk over for venstres forslag om at komme frem til besparelser, for det bliver nødvendigt, men det, der er virkelig afgørende for, at vi skal nå tilstrækkelige besparelser, er, at vi gør dette arbejde seriøst nok. Det vil sige, at vi ikke kaster os ud i tilfældige, spredte besparelser, men først beslutter os for besparelserne, når de virkelig er gennemtænkt, og når vi er parate til politisk at tage konsekvenserne af det, der sker, når vi gennemfører de enkelte besparelser.

Mimi Jakobsen (CD):

Jeg synes, der er al mulig grund til at rose venstre for dette udspil. Det er et udmærket minikatalog at have ved hånden, når vi i den kommende måned skal diskutere disse problemer. Jeg synes egentlig også, at venstre kan være tilfreds med resultatet af den debat, der har været ført i dag, indtil nu i hvert fald. Jeg synes, der har været stor imødekommethed, også fra regeringens side, og det lover da godt.

Der er formodentlig ingen, der vil forvente, at man går i detaljer med de mange forslag. Det er klart, at centrum-demokraterne ikke kan være enige i alle forslag. Det er også givet, at på nogle områder mener vi der skal strammes til. Det gælder ikke mindst den meget omtalte bistandslov, hvor man jo både giver mulighed for en stor grad af skøn i den enkelte kommune vedrørende, hvor den placerer sig med hensyn til udbetalinger, men også, er det desværre mit indtryk, med hensyn til tilbagebetalingspligt, hvor jeg nok tror at der vil være store beløb at hente, hvis man i stedet for som princip sagde, at det skulle være lån. Jeg har fornemmelsen af, at man i dag mange steder simpelt hen som princip siger, at det er en gave, uden at forsøge at kræve pengene tilbage i de tilfælde,

hvor det kan lade sig gøre – naturligvis vil der altid være undtagelser.

Også på uddannelsesområdet vil der være penge at hente, efter vores mening ikke så gerne gennem klasesammenlægninger og de direkte forringelser af undervisningsmiljøet, det giver, men derimod nok i høj grad gennem ændring af lokale ordninger og aftaler, som man i velmagtstider kan have stor glæde af, men hvor man, når det kniber, nok må sige at det må være rimeligere først at tage de ordninger ud, som ikke direkte vedrører undervisningen, men vedrører arbejdsforhold, hvad man godt kan unde lærerne. Skal vi vælge mellem at nedskære for lærerne og for eleverne, så må vi nedskære for lærerne. Det er også klart, at man, inden man begynder at overveje klasesammenlægninger, bør overveje lejrskoleordninger, ferierejser og meget andet, som ikke decideret er undervisningsstof, selv om det naturligvis har pædagogisk værdi i mange henseender.

Også arbejdsmiljøloven er nævnt, og det er givet, at de problemer, venstre påpeger med hensyn til sikkerhedsrepræsentanter og sikkerhedsudvalg, er noget, der vækker stor munterhed rundt omkring hos kontorpersonele og skolepersonale i forskellige kommuner. Det virker totalt latterligt, at man sender skoleinspektører på sikkerhedskursus i op til en uge, hvor de stort set føler, at de sidder og spilder tiden, alt sammen for at undgå, at de på et tidspunkt skulle få fingrene i klemme i en skrivemaskine.

Også arbejdstilsynet har vi problemer med i kommunerne. Det er klart, at der skal være et ordentligt arbejdsmiljø, men man ser et stigende misbrug fra pressionsgruppers side, som, hvis de ikke umiddelbart får deres ansøgning igennem et skoleudvalg eller et kulturudvalg, går direkte til arbejdstilsynet og stort set får medhold i, lige meget hvilke krav de fremsætter, det være sig om 4 m ny garderobestang til lærerværelset eller en total renovering af et ventilationsanlæg.

Der er i øvrigt en anden ting, der har undret mig, og det er, hvad det er, der gør, at man ikke kan tvinge arbejdstilsyn og andre tilsynsmyndigheder til, når man står over for et detailprojekt, at udtale sig om det. Hvorfor i alverden skal vi vente på, at bygningerne er taget i brug, før vi får at vide, om de kan bruges eller ej, om vi skal starte en ombygning en måned efter, at vi har opført en

[Mimi Jakobsen]

ny bygning? Det kan ikke være rimeligt, at man ikke fra disse myndigheders side kan gå ind i et detailprojekt og vurdere, om gulvene har den rigtige hældning, om vinduerne er rigtigt placeret, og om der er den tilstrækkelige lysmængde. Det er i høj grad utilfredsstillende såvel for det offentlige som for private, at man skal afvente ibrugtagningen og dermed tilladelsen.

Vi er lidt kede af i CD, at venstre går så kraftigt i lag med kulturområdet. Jeg vil gerne understrege, at centrum-demokraterne ikke mener, at der er nogen penge at hente på det område. Det er så småt, hvad der bruges på det kulturelle område i de kommunale budgetter og i de statslige, sammenlignet med, hvad der bruges på social- og uddannelsesområdet, at det er absolut i småtingsafdelingen. Jeg vil ikke påstå, at der ikke kan findes besparelser, men jeg vil gerne advare en smule imod det. Jeg vil i hvert fald understrege, at centrum-demokraterne er lige så meget modstandere af en bogafgift, som vi er af en lægeafgift.

Jeg vil ikke gå mere i detaljer med de mange forslag. Jeg vil igen takke venstre for initiativet. Jeg synes, det er udmærket, og det giver os andre lejlighed til at overveje sparekataloget, som i sit temmelig store omfang måske nok kan give anledning til overvejelser, men det er en stor mundfuld at komme igennem. Jeg synes, det er interessant at se venstres tanker om det. Jeg synes, den radikale ordfører har meget ret i, at det naturligvis skal ske seriøst, så vi ikke igen oplever besparelser udelukkende på anlægsbudgetterne, selv om det selvfølgelig også giver tilsvarende efterfølgende besparelser på driftsbudgetterne.

Men jeg vil så til gengæld anmode om, at man fremskynder dette så meget som overhovedet muligt. Det lyder smukt, når der i regeringens oplæg til den økonomiske kriseplan står, at man håber, at disse lovforslag er færdige inden sommerferien, så de kan indgå i den kommunale budgetlægning. Må jeg gøre opmærksom på, at vi er i fuldt sving. Vi har været i sving i 2 måneder med at lave budget i kommunerne i øjeblikket. Det haster altså. Hvis man vil arbejde seriøst, har jeg al mulig sympati for det, men man skal også arbejde stærkt. Det skal man altså være klar over, ellers får man en håbløs situation for de em-

bedsmænd og de økonomiudvalg, der sidder og kæmper med budgettet allerede nu.

Tyroll (VS):

Det er efterhånden sådan, at alle synes at være enige om, at det er en almindelig sandhed, at der skal spares. Jeg synes nok, det kunne have været væsentligt at kaste blikket lidt omkring sig, før man umiddelbart hopper på denne idé.

For det første har arbejdsstyrken aldrig været større og bedre uddannet, end den er for øjeblikket. For det andet har vi en arbejdskraftreserve: vi har udnyttet arbejdskraft, som kunne sættes i gang med at udføre produktion til dækning af arbejdernes behov. Der er tale om, at produktionsmidlerne er til stede, men altså ikke ønskes anvendt af kapitalisterne, fordi der ikke er nok profit forbundet med en anvendelse af deres produktionsmidler. Det er det, vi kan se omkring os, og det er det, man bruger i argumentationen fra de borgerlige partier og fra socialdemokratiet til at sige, at nu skal der spares. Altså fordi der er nogle problemer med nogle profiler. Det viser i allerhøjeste grad, hvordan det kapitalistiske samfund, profitskrankerne, sætter en stopper for, hvad der kan udvikle sig under det kapitalistiske samfund, og det er en god begrundelse for at afskaffe det kapitalistiske samfund.

Hvad er der tale om, hvad er hovedintentionen i det, man kommer med fra venstres side her? Ja, det er en leflen for Dansk Arbejdsgiverforenings ønske om en lettelse af skattetrykket, for at de derigennem bedre kan presse lønningerne og få hentet sig nogle profiler hjem i de enkelte virksomheder. Det skal ske gennem en forringelse af serviceydelserne i socialektoren, sundhedssektoren og uddannelsessektoren.

Det har en lang række af de asociale og reaktionære konsekvenser, som allerede har været nævnt. Når man begynder at skære ned i sundhedssektoren, er det ikke ud fra, at man har fået sikret det forebyggende arbejde, at man har fået sikret sundheden, nej, så er det simpelt hen ud fra en gold, økonomisk overvejelse. Her skal skæres, fordi det er i kapitalisternes interesse, for at de kan få den profit, de skal have for stadig væk at ville lade deres produktionsmidler anvende.

[Tyroll]

Man griber hårdt ind for at forringe arbejdsforholdene for de kommunalt ansatte rundt omkring. Man gennemfører i det hele taget nogle besparelsesforslag – eller ønsker dem gennemført – som vender sig mod lønarbejderne i dette samfund.

Det er klart, der kunne peges på en række andre områder, hvor man kunne hente nogle midler, hvis det var det, man var indstillet på, men klassesamfundet viser ganske tydeligt, at det ikke er det, man er indstillet på. Der er tale om en række kapitalophobninger rundt omkring, som man kunne vende sig til: arbejdsfri gevinster, spekulationsgevinster osv., men det er altså ikke her, man vil hente midler.

Jeg skal ikke lægge skjul på, at vi anser de spareforslag, der er lagt frem her, og som altså stammer fra sparekatalogerne fra kommunerne og amterne, for dybt reaktionære i det store og hele. Der er måske nogle enkelte forslag rundt omkring, som kunne bringes i anvendelse, men det er ét eller to ud af en lang række forslag, som går ud over kollektiv trafik, gratisydelse, som allerede er betalt én gang over skatterne, osv. Der er altså tale om, at lønarbejderklassen skal rammes ret så hårdt med disse forslag, og vi afviser dem selvfølgelig pure.

Vi havde faktisk forventet – efter lang tids behandling i kommunaludvalget, hvor man havde lovet, at man ville komme med nogle erklæringer om, hvilke planer man havde med hensyn til disse sparekataloger – at vi havde fået en mere præcis anvisning på, hvor socialdemokratiet egentlig vil hen med de kataloger, der ligger. Hvor langt går den enighed, som også SF efterspurgte, hvor langt går enigheden med venstre og med de borgerlige partier om de nedskæringer, der lægges op til her? Hvilke principper, som socialdemokratiet har haft, vil man holde fast i? Gælder det f. eks. det sundhedspolitiske program? Hvilke principper vil man holde fast i, og hvilke vil man sælge ud af? Det havde dog været rimeligt, at vi havde fået lidt mere besked om det. Man har for lang tid siden lovet os i kommunaludvalget, at vi skulle få en redegørelse, som er udsendt til denne side af påsken. Det skulle have været muligt at komme med den fra ministerens side her ved denne behandling.

Steffensen (KrF):

Kristeligt folkeparti er enig med venstre i hensigten med dette beslutningsforslag, nemlig at vi skal styrke amters og kommuners selvbestemmelsesret. Vi er også enige i, at gældende love og bestemmelser sætter meget snævre grænser for, hvor meget amter og kommuner i virkeligheden kan spare, når disse bestemmelser skal opfyldes.

Som bekendt står der ofte i cirkulærer og bestemmelser ordene »kan«, »bør« eller »skal«. I den forbindelse vil jeg gerne spørge finansministeren: hvad betyder det egentlig, når der står »kan«, hvad betyder det, når der står »bør«, og hvad betyder det, når der står »skal«? Jeg mener, det er en kendsgerning, at man tolker disse ord meget forskelligt ude i amter og kommuner.

I beslutningsforslaget er der nævnt en lang række muligheder med henvisning til såvel amternes som kommunernes sparekataloger. Jeg skal ikke her gå nærmere ind på dem, men blot sige, at kristeligt folkeparti giver dem mere eller mindre tilslutning, finder dem mere eller mindre rimelige, og det kan vi se nærmere på i udvalget.

Men egentlig bør man nok se på forslaget i en besparelsessammenhæng, sådan som venstre også ønsker det. Kristeligt folkeparti er af den opfattelse, at vor økonomiske situation i stor udstrækning bør rettes op gennem offentlige besparelser, og der bør derfor også gives amter og kommuner lejlighed dertil. Vi er også af den overbevisning, at standarder og normer angående serviceniveauet bør tages op til overvejelse, og de bør naturligvis under ingen omstændigheder være hæmmende for amters og kommuners ønskede besparelser.

Kristeligt folkeparti ønsker at styrke det kommunale selvstyre, og vi vil se med velvilje på forslaget i udvalget, vil arbejde positivt på at få det gennemført, selv om jeg naturligvis ikke er enig i alle detaljer.

Flygaard (DR):

Retsforbundet ser velvilligt på de intentioner, der ligger i det foreliggende forslag, men vil gerne knytte nogle bemærkninger til forslaget.

Når man opregner en række områder, hvor man mener der skal finde ændringer sted, vil der være nogle forslag, som man synes er udmærkede, og der vil være andre

[Flygaard]

forslag, som vi ud fra vort synspunkt måske ikke er så begejstrede for, så det vil vi gerne være med til at se på i udvalget.

Jeg vil dog gerne her komme med den bemærkning, at man nok skal være en lille smule forsigtig med at tro, at blot man får det lagt ud til den lokale selvbestemmelse, får man lavere udgifter. Det er nok rigtigt, at man skal have nogle standarder og normer, men spørgsmålet er, om disse standarder og normer ikke skal være en øvre grænse for, hvad der bør kunne foretages, også på kommunalt plan.

Jeg skal blot her nævne et enkelt eksempel. Da vi for snart nogen tid siden i finansudvalget skulle tage stilling til en gymnasiesag – i øvrigt nede fra Sønderjylland – oplevede vi, at det udgiftsniveau, som man havde på amtsbasis, lå ca. 50 pct. over de standarder og normer, som staten opstillede – og så nøjedes staten altså med at give de 25 pct. af det, som staten vil godkende som standarder og normer. Her var altså et eksempel på, at kommunen gik langt over. Det er måske også et af de forhold, vi skal have med i billedet, når vi skal til at vurdere det foreliggende forslag.

Ud fra ønsket om at opnå nogle besparelser, men også med en præcisering af, at de skal være socialt ansvarlige, vil retsforbundet gerne være med til at se på det foreliggende forslag i udvalget.

Svend Erik Hovmand (V):

Jeg er i den glædelige situation at kunne sige tak for en overvejende positiv holdning fra et klart flertal i denne sal, for indstillingen til dette forslag.

Jeg tror, det er rigtigt at sige, som det også gøres i budgetdepartementets netop udsendte konsekvensberegning af regeringens såkaldte påskeæg, at der igennem de senere år har været en stigende erkendelse af, at løsningen af de alvorlige økonomiske problemer også forudsætter kommunernes aktive medvirken. Den erkendelse deles af store grupper i befolkningen, og den deles endog af kommunernes egne organisationer.

At der er behov herfor, behøver næppe større dokumentation, men lad mig blot nævne et par enkelte tal fra den nyeste udgave af Kommunal Håndbog. Heraf fremgår, at kommunernes samlede udgifter i de sidste 10

år er steget med omkring 300 pct., mens priserne i samme tidsrum er steget med omkring 130 pct. Det svarer rundt regnet til en årlig gennemsnitlig realvækst i den kommunale sektor på 17 pct. Der er naturligvis en forklaring herpå og oven i købet en god forklaring, nemlig den, at folkettinget i overensstemmelse med kommunalreformen har lagt stedse flere opgaver ud til kommunerne. Men det er uomtvisteligt, at det ud fra et nationaløkonomisk synspunkt er nødvendigt at betragte den halvdel af de offentlige udgifter, som amter og kommuner står for, i sammenhæng med statens udgifter. Det har ingen betydning for valutaunderskud og betalingsbalance, om man i statens regie gennemfører offentlige besparelser, hvis man så samtidig forøger de offentlige udgifter tilsvarende i den kommunale sektor.

Det er på den baggrund, venstre har fremlagt sin udgiftsreform, der bygger på to hovedelementer, nemlig på den ene side en begrænsning af kommunernes udgifter og på den anden side en nedsættelse af statens udgifter. Den samlede effekt af de to forslag – det andet skal vi behandle i denne sal om et øjeblik – vil efter de beregninger, vi har foretaget, være godt 9 mia kr. i 1981, 15 mia kr. i 1982 og godt 18 mia kr. i 1983.

Jeg har med disse indledende bemærkninger klart villet understrege, at det forslag, vi her diskuterer, bør ses ud fra de intentioner, som ligger, om at begrænse den samlede offentlige vækst. Jeg synes – det skal også være en bemærkning til finansministeren – at der er grund til at sige, at efter regeringens såkaldte spareplan vil de offentlige udgifter i den kommunale sektor ikke blive begrænset – nej, de vil fortsat stige fra i år til næste år med ikke mindre end 2,6 mia kr. ud over, hvad pris- og lønstigninger berettiger til. Disse 2,6 mia kr., som udgifterne vil stige med i den offentlige sektor, som kommuner og amter står for, udgør nemlig den 2 pct.s realvækst, som ministeren omtalte.

Ministeren siger, at det ikke er realistisk at foretage en opbremsning større end den, regeringen har foreslået. Jeg var lige ved at sige, at det skal ministeren selvfølgelig sige, men jeg synes, der er grund til at gøre opmærksom på, at den 2 pct.s realvækststramme, som ligger fra i år til næste år, blev aftalt for et år siden. Den blev aftalt i 1979. Ministeren ryster på hovedet, men det var i hvert fald

[Svend Erik Hovmand]

det, der blev opnået forståelse for i de forhandlinger, der dengang fandt sted mellem indenrigsministeren og de kommunale organisationer. Jeg ved vel, at man i terminologien her ikke taler om en konkret aftale, men jeg tror også, ministeren vil medgive, at der her var en forståelse parterne imellem om en begrænsning fra 1979 til 1980 og fra 1980 til 1981 i realvækst på 2 pct. Kommunerne har indstillet sig på det, og det er det afgørende. De har været indstillet på det siden sommeren 1979. Jeg føler mig ganske overbevist om, at kommunerne, hvis de fik mulighed for det, ville kunne begrænse denne realvækst til det, vi har foreslået. Kommunerne og mange kommunalfolk har selv sagt: blot vi får lempeligere regler og mulighed for alternative løsninger, så kan vi selvfølgelig. Det er netop det, som ligger i venstres forslag: lempeligere regler og mulighed for alternative løsninger.

Det er rigtigt, som finansministeren understreger, at lempeligere regler i sig selv ikke betyder en besparelse. De giver mulighed for en besparelse. Det skal naturligvis ses i sammenhæng med den overordnede ramme, og det er den overordnede ramme, som er garantien for, at vi opnår den samlede besparelseeffekt. Det synes jeg roligt man kan sige. Det lyder måske lidt stærkt at bruge ordet garanti, men hvis man ser på det forrige bind, der kom fra budgetdepartementet – det, der kom i december, og som fortalte noget om, hvordan virkningen havde været af de besparelsesrammer, man dengang havde gennemført i den kommunale sektor – så viser det sig ifølge budgetdepartementets tal, at man i kommuner og amter havde levet op til dem næsten 100 pct.

Jeg fornemmede i finansministerens indlæg en positiv holdning. Det er jeg glad for. Det tyder på, at der er mulighed for en realistisk forhandling. Denne positive holdning glædede mig også på baggrund af den positive holdning, som kom til udtryk fra repræsentanter for et meget betydeligt antal af medlemmerne i denne sal. Det er klart, at der er detaljer i dette forslag, som vi kan diskutere, og som vi bør diskutere – også ud fra det, hr. Bilgrav-Nielsen nævnte – for at foretage en meget nøje afvejning af konsekvenserne. Vi er fra venstres side selvsagt åbne over for en sådan diskussion. Jeg håber også, at regeringen er åben heroverfor efter den

debat, vi har haft i dag. Regeringen har her fået syn for, at der i dette ting er en meget, meget klar positiv holdning over for de intentioner, der ligger i dette forslag. Vi kan diskutere enkeltheder, ja vel, men hovedintentionen er der ingen tvivl om der er et flertal bag.

Jeg skal derudover gøre et par enkelte bemærkninger. Først til fru Mimi Jakobsen, som pegede på, at det haster med at få gennemført disse ting. Det vil jeg tilslutte mig. Jeg er ganske enig. Vi er langt henne i budgetlægningen i kommunerne i øjeblikket, og jeg undrer mig i og for sig lidt over, hvis jeg skal være lidt kritisk over for regeringen, at der er gået så lang tid. Det er faktisk temmelig mange måneder siden, at kommunerne og amterne har afleveret deres grundlæggende materiale.

Jeg vil sige til hr. Flemming Jensen, at jeg er meget enig også i de synspunkter, han gav udtryk for. Der er sikkert en række lovgivningsområder – der blev nævnt planlovsreformen, der blev nævnt sikkerhedsuddannelsen, 11 timers reglen osv. – som vi har været for ambitiøse med i dette folketing.

Jeg mener, og det skal være min afsluttede bemærkning, at der er grund til nu at give kommunerne et større albuenum, en større frihed til lokalt at afgøre, hvordan niveauet skal ligge. Jeg vil gerne understrege, at vi ønsker ikke at sætte kommunerne under administration eller diktere bestemte besparelser. Vi ønsker netop at styrke den kommunale selvbestemmelsesret.

Finansministeren (Svend Jakobsen):

Jeg skal ikke forlænge debatten meget, men jeg vil da gerne, for at der ikke skal opstå misforståelser, sige til hr. Svend Erik Hovmand, at mine venlige bemærkninger ikke skal tages som udtryk for tilslutning til enkelthederne i det beslutningsforslag, der ligger her. Det tror jeg også jeg sagde tydeligt nok i første runde. Jeg har ikke haft noget ønske om, at vi her skulle tale os væk fra hinanden ved at opridse en lang række af de ting, som vi under ingen omstændigheder kan gå med til. Vi har i anden sammenhæng en række drøftelser for at nå et resultat, og dem kunne vi lettere skabe vanskeligheder for end fremme ved en drøftelse her i dag.

[Finansministeren]

Derfor holdt jeg mig til de mere generelle bemærkninger.

Jeg vil gerne sige til fru Birthe Nielsen – det er også i nogen grad et svar til hr. Tyroll – at når jeg har givet udtryk for en sympati for sigtet, for linjen, så knytter det sig til det at begrænse stigningstakten i de offentlige udgifter. Når regeringen går ind i det, er det, for at vi fortsat skal forblive et af verdens rigeste lande. Det må vi gøre det nødvendige for. Det er forudsætningen for, at vi fortsat er i stand til at opretholde et højt niveau i det danske samfund, også et højt socialt og sundhedsmæssigt niveau. Det gør man ikke ved at se bort fra realiteterne.

Jeg vil gerne nævne som eksempler på enkeltheder, vi kan have sympati for, at vi tror, at der på både udbygningen af veje og udbygningen af spildevandsanlæg er mulighed for en lavere takt end den, vi har arbejdet med, men jeg skal også gerne nævne eksempler på noget af det, vi ikke kunne drømme om at beskæftige os med, nemlig 1 kræmmedag for alle og indførelse af en lægeafgift. Derimod vil vi gerne være med til – det ligger også i regeringens forslag – genanvendelse af recepter.

Jeg kunne godt nævne en lang række detaljer, men jeg har villet holde mig til disse generelle bemærkninger ved første behandling, for jeg tror, det tjener en fælles interesse.

Jeg er imidlertid nødt til at sige til sidst, at der er et misforhold mellem det, venstre siger man får ud af dette, og så det provenu, man selv beregner. 3,2 mia kr. siger man dette giver. Det tror jeg nu ikke passer, men o.k., det må vi så lade stå for venstres skøn. Men hvis det passer og det er i 1979-prisniveau, så svarer det præcis til det besparelsesniveau, som regeringen og de kommunale organisationer har arbejdet med. Det vil sige, at hvis venstre har ret i, at dette fører frem til en udgiftsreduktion på 3,2 mia kr., så havner vi lige bestemt i en stigningstakt på 2 pct. i 1981, målt i forhold til 1980. Jeg siger ikke dette for at chikanere venstre, jeg siger det, fordi vi må tale om de samme ting. Hr. Svend Erik Hovmand mangler altså stadig væk i forhold til kommunerne ud over dette en yderligere besparelse på 2,6 mia kr., hvis han vil nå et uændret udgiftsniveau for de kommunale udgifter for det kommende år. Jeg skal ikke kunne sige, om venstre kan fin-

de denne. Jeg tror, det er nyttigt, at vi fører de forhandlinger videre, vi er i gang med.

Thorndahl (FP):

Det er kun en enkelt bemærkning til hr. Svend Erik Hovmand, der så rigtigt fastslog heroppe, at dette beslutningsforslag giver lempelige regler, men disse lempelige regler; for det kommunale forbrug giver ikke i sig selv en besparelse. Det er ikke en besparelse, men det giver en mulighed for besparelse, det er vi enige i. Men sådan er forslaget ikke lagt op. Så vidt jeg forstod, men jeg vil da gerne korrigeres, indgår det som et ikke uvæsentligt element i venstres samlede besparelsesforslag. Det skal altså kunne gennemføres. I fremsættelsen siger man to ting. For det første sigter forslaget på større kommunal selvstændighed. Det sigte er vi enige i; det er der også meget bred enighed om her i tinget. Men man siger videre, at effekten af dette forslag indgår i den samlede besparelse i venstres forslag. Denne effekt er ikke 5 flade øre værd, medmindre man altså sørger for, at den kommer i hus, medmindre man sørger for at styre den. Som det også er sagt af finansministeren og andre, ligger kommunerne i bred almindelighed over de standarder, der er fastlagt fra centralt hold – helt afhængigt af, hvad man har råd til i den enkelte kommune, helt afhængigt af, hvad borgerne tjener. Stort set ud fra princippet om, at jo mere velbjerget man er i kommunen, jo mere behov har man for f. eks. social bistand. Sådan kommer det faktisk til at ligge.

Hvis venstre vil gøre det reelt og ærligt, synes jeg ikke, man skal tale om effekt, som man gør i bemærkningerne, hvor man siger:

»På grundlag af ovenstående vil den samlede kommunale besparelseeffekt i forhold til de samlede forventede kommunale udgifter kunne opgøres til ca. 3,2 mia kr. i 1981.«

Det er ikke rimeligt, hr. Svend Erik Hovmand, når man ikke vil gennemføre det. Man vil give mulighed for, at kommunerne gør det, men det er jo helt vilkårligt, om kommunerne gør det, og der er ikke noget, der tyder på, at kommunerne vil gøre det, i hvert fald ikke i et omfang, der ligner de 3,2 mia kr. Det er en meget stor reduktion i det samlede kommunale forbrug, og der er efter min bedste overbevisning intet, der tyder på, at kommunerne af sig selv vil gennemføre en

[Thorndahl]

sådan besparelse. Der er ikke noget som helst i det forbrugsmønster, vi har set igennem de sidste 10 år for kommunerne, som tyder på, at man vil kunne opnå en besparelse af det omfang.

Hvis man vil gøre det rigtigt og hæderligt, så må man sige: nu har vi ud fra en holdning til det kommunale selvstyre givet kommunerne et større og friere økonomisk og udgiftsmæssigt spillerum. Det er en ærlig sag, det vil vi også gerne støtte. Men der er ikke nogen nationaløkonomisk eller betalingsbalancemæssig eller beskæftigelsesmæssig effekt i dette. Der er ingen effekt. Man er alene kommet med en holdning, og den kan vi være enige i.

(Kort bemærkning).

Svend Erik Hovmand (V):

Jeg bliver nødt til at sige både til hr. Thorndahl og til finansministeren, inden forvirringen breder sig yderligere, at det meget klart fremgår af bemærkningerne til vores forslag, at forudsætningen, som dette forslag bygger på, er en nulvækst i den kommunale sektor, at man i forhandlinger mellem de kommunale organisationer og regeringen opnår en forståelse for, at udgifterne ikke må stige fra 1980 til 1981.

(Kort bemærkning).

Thorndahl (FP):

Det er nærmest for at finde ud af, hvad det egentlig er, venstre mener. Venstre siger – sådan forstod jeg hr. Svend Erik Hovmands indlæg for – at man ikke vil begrænse det kommunale selvstyre, man vil ikke gribe ind over for det kommunale selvstyre, men nu siger man, sådan må jeg forstå det, at det vil man alligevel gøre, for man vil gribe ind således, at man sikrer nulvækst i kommunerne. Det forstår jeg ikke, det er ulogisk. Enten er man tilhænger af det kommunale selvstyre, og så griber man ikke ind over for det kommunale forbrug, så gennemfører man forslaget uden andre tanker end netop dette at give kommunerne en mulighed for at bruge de penge, de har lyst til. Eller også er man af andre grunde, altså nationaløkonomiske grunde, interesseret i at begrænse det kommunale forbrug, og så griber man ind og sørger for at begrænse det, f. eks. med en rege-

lingshenstilling eller på anden måde. Men så kan man ikke samtidig hævde, at man er tilhænger af det kommunale selvstyre, så er man inde på at begrænse det.

(Kort bemærkning).

Svend Erik Hovmand (V):

Jeg gjorde i mit indlæg efter rækken af ordførere opmærksom på, hvad jeg også tror hr. Thorndahl er enig i, at der er et behov for at se den kommunale sektors udgifter i sammenhæng med de øvrige offentlige udgifter. I erkendelse heraf – en erkendelse, som jeg tror en stor del af befolkningen og også de kommunale organisationer deler – har regeringen sagt: vi tager en forhandling med de kommunale organisationer, vi lægger en overordnet ramme. Den ramme har man lagt på 2 pct.s stigning fra 1979 til 1980. Her er det, vi siger: det er for ambitiøst, det har vi ikke råd til, den ramme burde lægges på nul. Der er ikke mulighed for inden for de offentlige budgetter, hvis vi skal køre en ordentlig økonomisk politik, at bruge flere penge i kommunerne til næste år, end man bruger i år, bortset fra pris- og lønstigninger.

Så kan hr. Thorndahl sige: ja vel, men er det ikke en begrænsning af det kommunale selvstyre? Den mening kan man godt have, men når vi siger, at vi ønsker at styrke det kommunale selvstyre og ikke give kommunerne diktater, så giver det sig udslag i, at vi ønsker at ændre en lang række standarder og normer, som gør det muligt for kommunerne selv at tilrettelægge deres lokale politik. Men selvfølgelig må man indordne sig under det overordnede økonomiske, samlede hensyn, som alle må indordne sig under i dette land. Det tror jeg også hr. Thorndahl er enig i.

Birthe Nielsen (SF):

Jeg er enig med hr. Thorndahl med hensyn til venstres skizofreni omkring det kommunale selvstyre. Jeg synes også, der er noget helt selvmodsiggende i, at man på den ene side siger, at kommunerne skal have selvstyre, og samtidig vil man alligevel sidde og skære ned herindefra over for kommunerne, så der ikke bliver noget som helst tilbage at styre, fordi der efter venstres forslag er tale om nulvækst.

Jeg har en bemærkning netop om decentralisering og selvstyre. Jeg ved ikke, om hr.

[Birthe Nielsen]

Svend Erik Hovmand egentlig synes, at det er særlig demokratisk eller særlig decentralt, at man fra Kommunernes Landsforening og Amtsrådsforeningen uden om de politisk valgte kommunalbestyrelser og amtsråd her i landet har siddet og kommet noget ind i et idékatalog, hvorefter venstre har grebet fat i den idé og sådan set skrevet mange af disse ting ned. Det er det forslag, vi i dag skal tage stilling til her i folketinget. Det har ikke været ude til en politisk drøftelse i kommunerne, men det har været nogle få embedsmænd og nogle få politikere, som har siddet og kommet med det idékatalog. Jeg kan ikke se, at der er noget decentralt i de ting, jeg her omtaler.

Finansministeren sagde, at hvis vi skulle blive ved med at være et af verdens rigeste lande, så måtte man altså skære ned. Jeg vil godt sige i den forbindelse, at vi har fra SFs side gang på gang peget på områder, som vi godt kunne være med til at spare på. Det er ikke så længe siden, vi havde Fårøbroen oppe til debat her i folketinget, hvor vi absolut var indstillet på at spare sådan nogle store broprojekter, ligesom lufthavn osv. Det, der kan skuffe os, er, at socialdemokratiet er hoppet med på den højrebølge, at man skal skære så dybt netop på de områder, som har været jeres egne mærkesager, netop de sociale områder og undervisningsområdet. Det var sådan set det, jeg nævnte indledningsvis, da jeg var heroppe første gang.

Jeg har stadig væk ikke rigtig fået svar på, hvad finansministeren var enig med hr. Svend Erik Hovmand i. Der blev sagt fra hr. Hans Hækkerup, at man meget gerne vil være med til en seriøs forhandling med venstre. Det er nok noget, der kan bekymre os fra SFs side.

Steffensen (KrF):

Det var egentlig kun en kort bemærkning til hr. Flygaard, som nævnte, at de kommunale og amtskommunale myndigheder ofte overgik det niveau, som staten gav udtryk for, f.eks. ved byggerier. Han nævnte et gymnasium i Sønderjylland. Det er rigtigt, at amts gymnasiet i Sønderborg er blevet betydelig dyrere end det, som undervisningsministeriet ønskede vi skulle holde det inden for. Men må jeg i den forbindelse lige gøre opmærksom på, at når gymnasiet i Sønderborg

blev så meget dyrere, kommer det af, at vi følte os forpligtet til i Sønderjyllands amtsråd at være med til at bruge alternative energiformer. Jeg gør her opmærksom på, at vi har sørget for, at der er muligheder for jordvarme til dette ret store kompleks, og det kostede en ganske god del af det beløb, som det var maksimeret til ifølge ministeriet.

(Kort bemærkning).

Thorndahl (FP):

Det skrider lidt frem med den opklaringsfase, vi er i gang med. Jeg kan forstå nu på venstre, at man siger: vi beklager det, men af økonomiske grunde er vi nødt til at begrænse det kommunale selvstyre, at begrænse den kommunale dispositionsfrihed i økonomisk henseende. Det er jeg enig i. Det er fremskridtspartiet enig i. Venstre vil gøre det ved at fastfryse, sådan må jeg forstå det, de enorme forskelle, der er i kommunernes forbrug. Der er mange meget svagt funderede kommuner, som har et – skal vi sige ud fra en eller anden sammenligning – relativt beskedent forbrug, og der er kommuner, der altså ved denne sammenligning har et forbrug, som man må karakterisere som et luksusforbrug, hvis man lægger en gennemsnitsbetragtning ind.

Hvis de ca. 36 mia kr., som primærkommunerne samlet udskriver i ejendoms- og indkomstskat her i 1980, blev fordelt objektivt rimeligt, så ville det faktisk virke på den måde, at for at komme op på gennemsnitsforbruget – hvis vi siger, at de 36 mia kr., som udskrives i dag, er et helligt tal – måtte en række jyske kommuner – vi kan tage Møldrup, Tjele, Skærbæk, Nørre-Djurs, Ølgod osv. – hæve deres udskrivningsprocent med 10, 11, 12, 13 pct., medens en række kommuner, specielt herovre i hovedstadsområdet, på grund af deres skatteborgeres meget betydelige velstand ville skulle skære deres udskrivningsprocent ned med 2, 3, 4 pct. for at komme ned på gennemsnitsniveauet. Denne enorme forskel vil venstre fastfryse. Det synes vi ikke er rimeligt. Men det kan man selvfølgelig have en anden mening om.

Det, vi foreslår, er, at når vi skal begrænse det kommunale forbrug, så skærer vi de steder, hvor man overforbruger, og så lader vi de kommuner, der har en økonomisk struktur, som giver betydelige økonomiske proble-

[Thorndahl]

mer, være i fred. Vi synes, det er en betydelig bedre idé at begrænse det kommunale overforbrug dér, hvor det rent faktisk finder sted, og lade de kommuner være i fred, som ikke bruger nær op til gennemsnittet.

Flygaard (DR):

Jeg skal blot gøre den bemærkning til hr. Steffensen, at også ved gymnasiebyggerier bør man vel anlægge et økonomisk synspunkt.

(Kort bemærkning).

Svend Erik Hovmand (V):

Jeg skal ikke her afslutningsvis gå ind i nogen længere debat med hr. Thorndahl om fremskridtspartiets forslag. Det får vi lejlighed til at debattere på et senere tidspunkt i dette ting. Jeg skal kun her gøre et par enkelte bemærkninger, først og fremmest rettet til finansministeren.

Jeg sagde for et øjeblik siden, at jeg synes, det havde taget lang tid, før regeringen barslede med nogle ændringer af love og cirkulærer og spareforslag på det kommunale område, men jeg glemte at føje til, at det efter vores opfattelse også er et magert resultat, man er nået frem til. Af de ca. 500 konkrete ideer, der ligger i de to organisationers kataloger, har regeringen kun fundet ca. 20, som man kunne bruge. Det er i hvert fald dem, der er omtalt i regeringens såkaldte påskeæg. Det er, hvad regeringen kunne mande sig op til: 20 konkrete ideer ud af disse 500. Jeg siger ikke, at vil skal op på de 200 forslag, som vi har i det beslutningsforslag, vi nu diskuterer, men jeg synes nok, at regeringen kunne have vist et større ambitionsniveau.

Jeg er enig med finansministeren i, at vi midt i en politisk forhandling ikke bør låse os fast på alt for firkantede udtalelser, og derfor undrer det mig også, at finansministeren så bastant, som tilfældet var, afviste overhovedet at gå ind i en diskussion om karensdage, om afgift for lægebesøg osv. Det undrede mig virkelig, at finansministeren på dette tidspunkt af de politiske forhandlinger så klart afviste at gå ind i en diskussion herom.

Må jeg slutte med endnu en gang at sige tak for en overvejende positiv behandling. Det borger for et godt udvalgsarbejde og for dette forslags videre fremdrift.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af:

Forslag til folketingsbeslutning om tilrettelæggelse af finanslovgivningen.

[Af Glistrup (FP) m. fl.]

(Beslutningsforslag nr. B 76. Fremsat 11/3 80).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Finansministeren (Svend Jakobsen):

Fremskridtspartiets forslag vedrører proceduren for vedtagelse af finansloven for 1982 og indebærer to folketingsbeslutninger, dels i oktober kvartal 1980 vedrørende statsudgifternes størrelse i 1982, dels i januar kvartal 1981 vedrørende fordelingen af beløbet på nogle hovedområder. Endelig foreslås vedtagelsen af finansloven for 1982 rykket frem til den 30. september 1981.

Jeg skal i forbindelse med et senere punkt på dagsordenen komme ind på regeringens holdning til folketingets medvirken i tilrettelæggelsen af udgiftspolitikken, og jeg vil gerne tilsige en positiv medvirken hertil, men jeg vil gerne i forbindelse med forslaget sige, at det næppe vil være hensigtsmæssigt at lægge sig fast på udgiftspolitikken i detaljer på et så tidligt tidspunkt som her foreslået.

Hertil kommer, at fremskridtspartiets forslag om fordeling af udgifterne ikke har nogen direkte forbindelse til finanslovsforslaget, idet man opererer med nogle udgiftsområder, som går på tværs af finanslovparagrafferne.